

PAPER DETAILS

TITLE: TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE (P4C) KONULU LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2008-2024)*

AUTHORS: Kıymet Degirmenci Toraman,Fahri Kiliç

PAGES: 94-117

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4058784>

TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE (P4C) KONULU LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2008-2024)*

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GRADUATE THESES ON PHILOSOPHY FOR CHILDREN (P4C) IN TURKEY (2008-2024)

Kıymet DEĞİRMENCİ TORAMAN¹, Fahri KILIÇ²

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, 2008-2024 yılları arasında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) modelinden yararlanılarak hazırlanmış lisansüstü tezleri incelemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden tarama yönteminin kullanılması sonucunda ilgili dokümanlara erişilerek tezlerin bibliyometrik analizleri yapılmıştır. Betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak ilgili veriler çözümlenmiş; ayrıca veriler, tablo ve grafik haline getirilerek sınıflandırılmış, özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanının ilgili ana sayfası üzerinden "P4C", "Çocuklarla Felsefe" ve "Çocuklar İçin Felsefe" anahtar kelimelerinin arama sekmesine yazılması sonucunda yapılan taramada ilgili tezlere ulaşılmıştır. Lisansüstü tezlerin taranmasının ardından 65 yüksek lisans, 16 doktora tezi, toplamda ise 81 tez tespit edilmiştir. Veri analizi sonucu ilgili lisansüstü tezlerin 50 farklı üniversitede gerçekleştirildiği ve çalışma konusunun en çok yer aldığı üniversitenin ise sırasıyla İstanbul Aydın Üniversitesi (6) - Hacettepe Üniversitesi (5) - Ege Üniversitesi (4) - Gazi Üniversitesi (3) Burdur Mehmet Akif Üniversitesi (3) - Marmara Üniversitesi (3) - Ankara Üniversitesi (3) - Necmettin Erbakan Üniversitesi (3) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Enstitü bazında Eğitim Bilimleri'nde (39), ana bilim dalı bazında Temel Eğitim'de (34) ve bilim dalı bazında ise Sınıf Eğitimi'nde (18) ilgili tezlerin en çok yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca lisansüstü tezleri gerçekleştiren araştırmacıların cinsiyet bazında 68'inin kadın, 13'ünün erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de son yıllarda ilgi gören bir model haline gelen P4C'ye yönelik tezlerin bibliyometrik analizlerinin yapılmasıyla ilgili verilerin derli toplu hale getirilerek alan yazına katkı sağlamak istenilmiştir.

Anahtar sözcükler: Çocuklar İçin Felsefe (P4C), lisansüstü tezler, doküman incelemesi, bibliyometrik analiz.

ABSTRACT: The purpose of this study is to ensure that theses are examined the graduate theses prepared using the Philosophy for Children (P4C) model between 2008-2024. In the study, as a result of using the scanning method, which is one of the qualitative research methods, bibliometric analyzes of the theses were made by accessing the relevant documents. Using the descriptive analysis technique, the relevant data were analyzed; the data was also classified, summarized and interpreted by turning it into tables and graphics. Following the scanning of the keywords "P4C", "Philosophy With Children" and "Philosophy for Children" on the search tab through the corresponding home page of the National Thesis Center database of the Higher Education Institution, the relevant theses were reached. As a result of the screening of graduate theses, a total of 81 theses were identified, 65 of which were master's theses and 16 were doctoral theses. As a result of the data analysis, that the relevant graduate theses were carried out in 50 different universities and it has been concluded that of the university where the study topic is most involved was İstanbul Aydın University (6), Hacettepe University (5), Ege University (4) - Gazi University (3) - Burdur Mehmet Akif University (3) - Marmara University (3) - Ankara University (3) - Necmettin Erbakan University (3). It has been found that the most relevant theses were made in the Educational Sciences (39), in the Major Science Branch of Basic Education (34), and in the Science Branch of Classroom Education (18). It was also concluded that the researchers who performed the graduate theses were 68 women, 13 men on a gender basis. It has been desired to contribute to the relevant field by tidying up data on conducting bibliometric analyses of theses for P4C, which has become a model of interest in Turkey in recent years.

Keywords: Philosophy for children (P4C), graduate theses, document analysis, bibliometric analysis.

Bu makaleye atf vermek için:

Değirmenci Toroman, K. ve Kılıç, F. (2024). Türkiye'deki çocuklar için felsefe (P4C) konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi (2008-2024), *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(Özel Sayı), 94-117.

Cite this article as:

Değirmenci Toroman, K. & Kılıç, F. (2024). Bibliometric analysis of graduate theses on philosophy for children (P4C) in Turkey (2008-2024). *Trakya Journal of Education*, 14(Special Issue), 94-117.

* Bu araştırma 20-23 Mayıs 2024 tarihinde Edirne'de Trakya Üniversitesi'nde düzenlenen 12. USBES – 12. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulan çalışmaya dayalı olarak güncellenerek hazırlanmıştır.

¹ Doktora Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Bolu/Türkiye, e-mail: kiymetdegirmencitoraman@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6023-922X>

² Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Bolu/Türkiye, e-mail: kilic_f@ibu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0882-5811>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The purpose of this study is to ensure that theses are examined the graduate theses prepared using the Philosophy for Children (P4C) model between 2008-2024. It should be noted that the research is important in terms of creating the bibliography and presenting the bibliometric analysis of postgraduate theses on P4C in Turkey. The research questions created in this context are as follows:

1. What is the distribution of postgraduate theses on P4C are conducted according to their academic types?
2. What is the distribution of postgraduate theses on P4C are conducted by year?
3. What is the gender distribution of researchers in postgraduate theses on P4C are conducted?
4. What is the distribution of advisors in postgraduate theses on P4C are conducted?
5. What is the distribution of the universities in postgraduate theses on P4C are conducted?
6. What is the distribution of the institutes in postgraduate theses on P4C are conducted?
7. What is the distribution of relevant departments in postgraduate theses on P4C are conducted?
8. What is the distribution of relevant scientific disciplines in postgraduate theses on P4C are conducted?
9. What is the distribution of postgraduate theses on P4C are conducted according to keywords?
10. What is the distribution of postgraduate theses on P4C are conducted according to research types?

Method

In this research, the document review (analysis) method, one of the qualitative data models, was used. In addition, the data in the research were analyzed through stages such as "access to documents, control of originality, understanding of documents, analysis and use of data" (Yıldırım and Şimşek, 2013). Bibliometry, which is used as a mathematical and statistical method, was used to measure and analyze scientific publications with certain characteristics (Yılmaz, 2021). As a result of using the scanning method, which is one of the qualitative research methods, bibliometric analyzes of the theses were made by accessing the relevant documents. Using the descriptive analysis technique, the relevant data were analyzed; the data was also classified, summarized and interpreted by turning it into tables and graphics. Following the scanning of the keywords "P4C", "Philosophy With Children" and "Philosophy for Children" on the search tab through the corresponding home page of the National Thesis Center database of the Higher Education Institution, the relevant theses was reached. Bibliometric analyzes of postgraduate theses were conducted in terms of "academic type, year, gender of the researcher, advisor of the research, relevant university, relevant institute, relevant departments, relevant scientific discipline, keywords and research type". As a result of the data obtained, frequency, percentage and total values were revealed on the basis of master's, doctoral and undergraduate theses. In addition, the data obtained from the analyzes were classified, summarized and interpreted and presented to the reader (Yıldırım and Şimşek, 2013).

Findings

As a result of the screening of graduate theses, a total of 81 theses were identified, 65 of which were master's theses and 16 were doctoral theses. As a result of the data analysis, that the relevant graduate theses were carried out in 50 different universities and it has been concluded that of the university where the study topic is most involved was İstanbul Aydın University(6) - Hacettepe University (5) - Ege University (4) - Burdur Mehmet Akif University (3) - Gazi University (3) - Marmara University (3) - Ankara University (3) - Necmettin Erbakan University. It has been found that the most relevant theses were made in the Educational Sciences (39), in the Major Science Branch of Basic Education (34), and in the Science Branch of Classroom Education (18). It was also concluded that the researchers who performed the graduate theses were 68 women, 13 men on a gender basis. It was concluded that the most postgraduate theses were in 2022-2023, with 20 postgraduate theses. It was determined that no theses were made on P4C in Turkey in 2009-2010-2011-2012 and 2013. Theses were mostly carried out under the supervision of Prof. Dr. and it was determined that the most frequently used keyword was the P4C concept. Additionally, it was observed that 153 different keywords, 430 keywords in total, were included in graduate theses. In the findings of the

last sub-problem, it was concluded that 39 of the theses were qualitative research, 19 were mixed method, 13 were quantitative research and 10 were literature research.

Discussion and Conclusion

Dirican (2024) obtained 651 data in her relevant study covering the years 1975-2022, and in this study, data were obtained from various aspects and bibliometric analyzes were performed. She mentions that the most frequently used keywords in his relevant study are "philosophy for children", "philosophy with children". It was determined that the keywords in this study were concepts such as " philosophy for children (P4C)", "philosophy with children", "Preschool Education", "philosophy", "P4C", "critical thinking", "thinking education/thinking skills training", "thinking skill(s)", "philosophy education for children", and "philosophical thinking " respectively. Lafcı Tor (2023) stated that out of 31 studies in his research, 5 out of 10 articles were conducted with mixed methods, 4 with quantitative methods and 1 with qualitative research methods; It was concluded that 2 of the 14 master's theses were done with mixed, 8 with quantitative and 4 with qualitative research method, and 4 of the doctoral theses were done with mixed, 2 with quantitative and 2 with qualitative research. In this research, out of 65 master's theses, 30 were qualitative, 15 were mixed, 11 were quantitative and 9 were literature research; it was conducted of the 16 doctoral theses, as 9 were qualitative, 4 were mixed, 2 were quantitative and 1 was a literature research. As in this study, it was concluded that qualitative studies were predominant in the studies of Budak Durmuş and Çalışkan (2022). With this study, supported by other studies, it was aimed to contribute to the literature by compiling the data related to the bibliometric analysis of theses on P4C, which has become a model that has attracted attention in recent years in Turkey.

GİRİŞ

Felsefenin, karmaşık bilişsel beceri ve yetkinlikleri gerekli kılan, karmaşık düşünme ile alakalı entelektüel bir etkinlik olduğu yüzyıllardan beri bilinmektedir (Daniel ve Auriac, 2011). Philosophy for/with Children (Çocuklar İçin/İle Felsefe) (P4C/PWC), Amerikalı felsefeci Matthew Lipman'ın çalışmaları esnasında öğrencilerinin muhakeme süreçlerindeki yetersizliklerini fark etmesiyle 1970'li yıllarda ortaya koyduğu felsefe ile iç içe olan öğrenme ve öğretme yaklaşımıdır. Lipman'a göre yükseköğrenim, bireylere felsefi düşünmeyi öğretmeye başlamak için fazlasıyla geç olmaktadır. Asıl olan ise bireylere, küçük yaşlardan itibaren sorgulama, akıl yürütme gibi becerileri kazandırmanın çok önemli ve gerekli oluşudur. Çocuklar İçin Felsefe (P4C), çocuklara yöneltilen sorularla, araştırmayı/felsefi soruşturmayı dersin merkezine koyarak öğretme ve öğrenmeye yönelik sürecin ilerletildiği ve çocukların düşünmesini sağlayarak felsefi düşünme becerilerinin geliştirildiği pedagojik bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lipman ve Ann Margaret Sharp, çocukların felsefe yaptığı ve eleştirel düşünmeye sevk edildiği P4C'yi, Vygotsky'nin kuramlarına dayandırarak geliştirmişlerdir (Letseka, 2013). Ayrıca Lipman (2017) yaklaşımdaki amacın çocukları ufak düşünürler haline getirmek olmadığını, sadece mevcut düşüncelerinden daha iyi düşünceler gerçekleştirmelerine yardım etmek olduğunu altını çizmiş ve bireylerin "Neden?" sorusunu sordukları andan itibaren felsefi yönden geliştiklerini de savunmuştur (Lipman, Sharp & Oscanyan, 1980). Felsefi düşünmenin önemini kavrayan dünyanın çeşitli yerlerindeki okullarda ampirik olan bu yaklaşıma göre birey, oturma düzeni sonrası, sorgulama becerisini destekleyen metinlerle ilgili tartışmalarını demokratik bir şekilde karşısındakini dinleyerek sürdürmekte, yaratıcı düşünmenin geliştirildiği, empati ve güvenin öne çıktığı bir alanı deneyimlemektedir (Kizel, 2016). Felsefi düşünme temeline dayanan bu yaklaşımın etkinliklerine, yapıldığı topluluklara göre farklı isimler de verilip değişik formatlarda kişi, yer, mekân, zaman, kurum, kuruluş ve konularda özü anlamak, akıl yürütme becerilerini devreye sokmak, argümanlar sunmak, çoklu bakış açısı kazandırmak, düşünciyi değiştirmek/geliştirmek, yaşam/iş kalitesi ve verimliliği artırmak gibi pek çok durum için oldukça faydalı ve mühim olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Türkiye'de 2015 sonrası daha çok ilgi görmeye başlamış olan bu yaklaşım, eğitime dâhil olmaya ve son yıllarda da bazı derslerin akademik çalışmalarında yer almaya başlamıştır. Küresel köyün yerlisi olan insana, dünya/ülke vatandaşlığı bilinci aşılayarak evrensel ve kültürel değerlere sahip çıkmasını, sormasını/soruşturmasını/eleştirmesini kısacası iradesini gerektiği gibi kullanarak benliğini bulmasını ve var oluşunu desteklemesini sağlayacak yaklaşımların kıymetinin büyük olduğu aşîkardır. Özellikle öğrenciyi merkeze alan eski programlar ve yenilenen 2024 Öğretim Programları Ortak Metni'nde bu

yaklaşımı destekleyen değer, beceri, tutum, kavram, eğilim, bileşen ve bilgilerin mevcut olduğunu vurgulamak yerinde olacaktır.

İlgili alan yazın tarandığında da özellikle son yıllarda konu ile ilgili çalışmaların sayısında önemli ölçüde artış olduğunu söylemek mümkündür (Mazı, 2008; Okur, 2008; Kurşunlu, 2014; Akkocaoğlu Çayır, 2015; Şavşet, 2016; Taş, 2017; Dirican, 2018; Boyraz, 2019; Sormaz Öğüt, 2019; Demiral, 2020; Kaya, 2020; Yüceer, 2020; Ünal, 2021; Akan, 2022; Akıncı Demirbaş, 2022; Özcan, 2022; Su, 2022; Kelleci, 2023; Ünal, 2023; Yıldız, 2024; Sel Odabaş). Ayrıca yazın incelemeleri neticesinde Dirican (2024), Soysal ve Pullu (2020), Lafcı-Tor (2023) ve Budak Durmuş ve Çalışkan'ın (2022) çalışmaları gibi P4C'ye yönelik çeşitli boyutlarda derleme ve inceleme çalışmalarının da yapıldığı görülmüştür. Ancak P4C'ye yönelik sadece Türkiye'deki lisansüstü tezleri konu alan salt bir çalışmaya ulaşılmaması ve içeriğin yeni eklenen tezler ile güncellenmek istenmesi sebebiyle ilgili çalışma meydana getirilmiştir.

Araştırmada, Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik 81 lisansüstü tez, "akademik türü, yılı, araştırmacı cinsiyeti, danışmanı, tezin üniversitesi, enstitüsü, ana bilim dalı, bilim dalı, anahtar kelimeleri ve araştırma türleri" açısından incelenmiş ve verilerinin analizleri yapılmıştır. Bu çalışmada, P4C'ye yönelik ilgili alan yazının yapılan çalışmaların analizlerini görmesini sağlamak, disiplinlerarası kıymette olan yaklaşımın gerçek ağırlığının farkına varılmasını sağlamak ve bibliyografyasının oluşturulması ile çalışmalara birarada erişilmesini sağlamak istenmiştir. Böylelikle araştırmanın, sonraki araştırmalara yeni fikir ve boyutlar kazandırmada yardımcı olacağı gerekçesiyle de büyük kıymette olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Bu bağlamdan yola çıkarak araştırmanın problem cümlesi ise "Türkiye'deki Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Konulu Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Parametreler Açısından Bibliyometrik Özelliklerine Göre Dağılımları Nasıldır?" şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bu çalışmanın amacı 2008-2024 yılları arasında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) modeli kullanılarak hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesini sağlamaktır. Araştırmanın, Türkiye'de P4C üzerine yapılan lisansüstü tezlerin bibliyografyasını oluşturması ve bibliyometrik analizlerini ortaya koyması açısından önem arz ettiğini belirtmek gerekmektedir. Bu kapsamda oluşturulan araştırma soruları şu şekildedir:

1. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin akademik türlerine göre dağılımları nasıldır?
2. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları nasıldır?
3. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerde araştırmacıların cinsiyet dağılımları nasıldır?
4. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin danışman dağılımları nasıldır?
5. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelerin dağılımları nasıldır?
6. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitülerin dağılımları nasıldır?
7. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin ilgili ana bilim dallarının dağılımları nasıldır?
8. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin ilgili bilim dallarının dağılımları nasıldır?
9. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımları nasıldır?
10. Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin araştırma türlerine göre dağılımları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu araştırmada nitel veri modellerinden doküman incelemesi (analizi) yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmadaki veriler, "belgelere erişim, orijinalliğin kontrolü, belgelerin anlaşılması, verilerin analizi ve kullanımı" gibi aşamalar ile analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bilimsel yayınların belirli özelliklerde ölçülmesi ve analiz edilmesinde matematiksel ve istatistiksel yöntem olarak kullanılan bibliyometriden yararlanılmıştır (Yılmaz, 2021).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel araştırma yöntemlerinden tarama yönteminin kullanılması sonucunda ilgili dokümanlara erişilerek tezlerin bibliyometrik analizleri yapılmıştır. Betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak ilgili veriler çözümlenmiş; ayrıca veriler, tablo ve grafik haline getirilerek sınıflandırılmış, özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) Ulusal Tez Tarama internet veri tabanının ana sayfasındaki (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>) ilgili tarama butonuna "P4C", "Çocuklarla Felsefe" ve "Çocuklar İçin Felsefe" anahtar kelimelerinin arama sekmesine yazılması sonucunda yapılan taramada ilgili tezlere ulaşılmıştır. Yapılan tarama sonucunda 2024 yılı ağustos ayına kadar Türkiye'de YÖK'ün Ulusal Tez Merkezi internet veri tabanına ilgili konuya dair 81 lisansüstü tezin eklendiği ve bu tezlerden 16'sının doktora tezi olup 65'inin ise yüksek lisans tezi olduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü tezlerin, "akademik türü, yılı, araştırmacının cinsiyeti, danışmanı, yapıldığı üniversite, yapıldığı enstitü, ana bilim dalı, bilim dalı, anahtar kelimeleri ve araştırma türü" açısından bibliyometrik analizleri yapılmış, elde edilen veriler sonucunda "yüksek lisans, doktora ve lisansüstü tezler" bazında frekans, yüzdelik ve toplam değerleri ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca analizlerden elde edilen verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi ve yorumlanmasıyla ilgili okuyucuya sunulması sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

BULGULAR

Araştırma, YÖK'ün internet veri tabanına yüklenmiş P4C konulu lisansüstü tezler ile meydana getirilmiştir. Araştırmanın bu kısmında, ilgili lisansüstü tezlerin, "akademik türü, yılı, araştırmacı cinsiyeti, araştırma danışmanı, üniversitesi, enstitüsü, ana bilim dalı, bilim dalı, anahtar kelimeleri ve araştırma türü" gibi elde edilen verilerinin analizleri yapılmış ve bulgulardan yola çıkarak yorumlarına yer verilmiştir. Araştırmadaki bulgulara, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sırasıyla yer verilmiştir. İlgili tezlerin bibliyometrik analizleri ve yorumlarının ardından tezlerin bibliyografyası oluşturularak araştırmaya dâhil edilmiş ve böylelikle ilgili kısmın meydana getirilmesi sağlanmıştır.

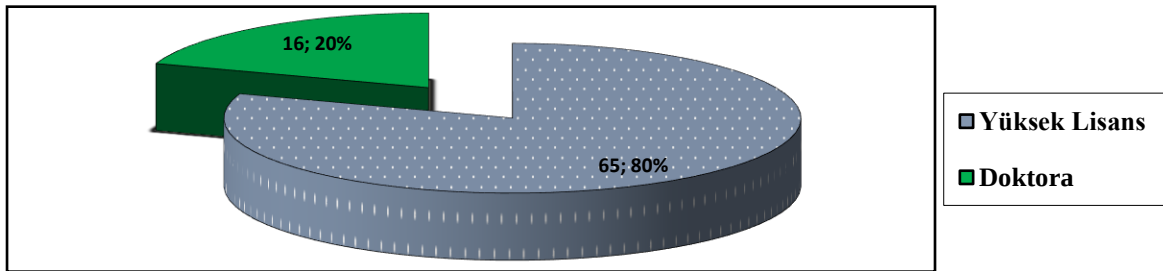
1. Birinci Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde "*Türkiye'de yapılmış P4C'ye yönelik lisansüstü tezlerin akademik türlerine göre dağılımları nasıldır?*" sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise "yüksek lisans" ve "doktora" ve tez türü açısından elde edilen veriler "**Tablo 1**" ve "**Grafik 1**" aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 1.

Lisansüstü tezlerin akademik türlerine göre dağılımları

Tezin Akademik Türü	f	%
Yüksek Lisans	65	80
Doktora	16	20
Toplam	81	100

Grafik 1. Lisansüstü tezlerin akademik türlerine göre dağılımları

Tablo 1 ve **Grafik 1** incelendiğinde, araştırmada lisansüstü tezlerin 65'i yüksek lisans, 16'sı doktora tezi olmak üzere toplam 81 tezin olduğu belirlenmiştir. Yüzdelik dilimde ise lisansüstü tezlerin % 80'ini yüksek

lisans, % 20'sini ise doktora tezleri meydana getirmektedir. Ayrıca doktora tezlerinin, yüksek lisans tezlerine göre daha az oranda yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. İkinci Alt Problemin Bulguları

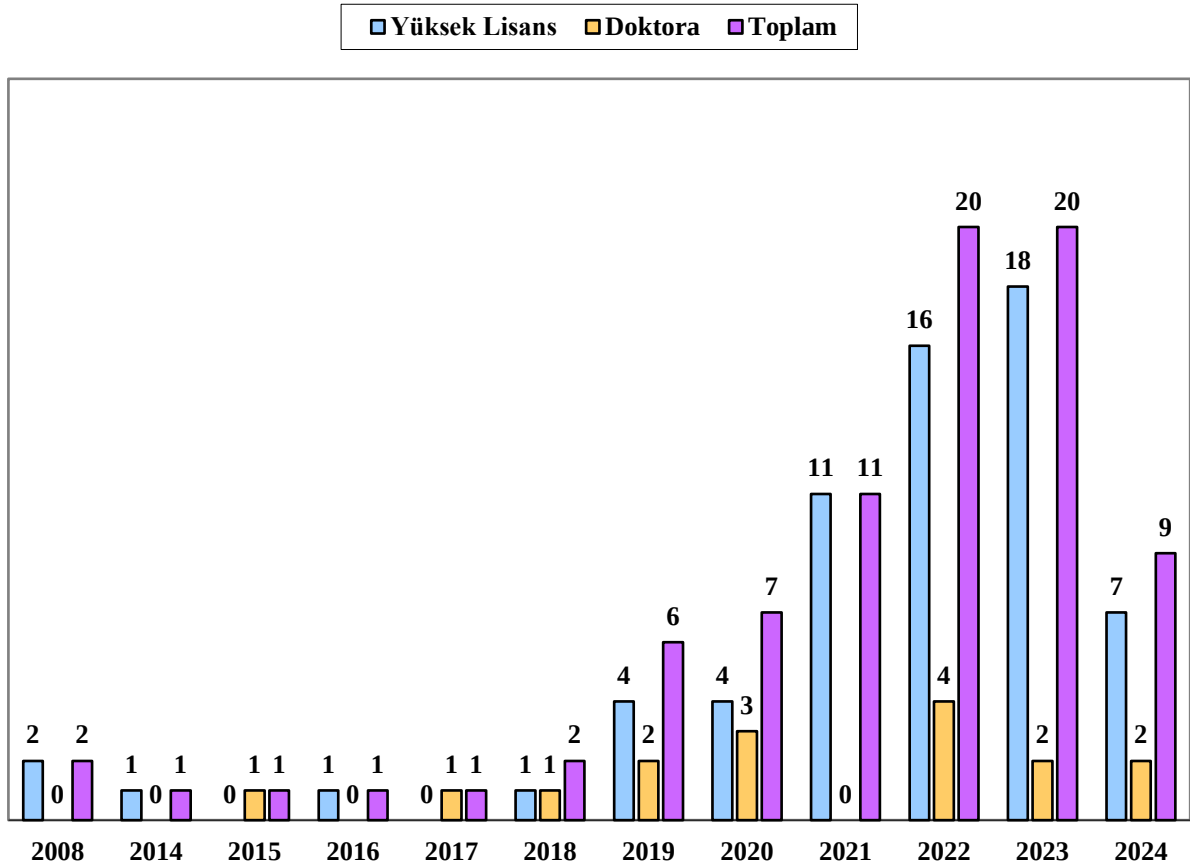
Araştırmanın ilgili alt probleminde “*Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları nasıldır?*” sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “yüksek lisans” ve “doktora” tez türü açısından elde edilen verilerin yıllara göre dağılımları “**Tablo 2**” ve “**Grafik 2**” aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 2.

Lisansüstü tezlerin türlerine ve yıllarına göre dağılımları

Tezin Akademik Türü	Yüksek Lisans (f)	Doktora (f)	Toplam (f)	Toplam (%)
2024	7	2	9	11,1
2023	18	2	20	24,7
2022	16	4	20	24,7
2021	11	-	11	13,5
2020	4	3	7	8,6
2019	4	2	6	7,4
2018	1	1	2	2,5
2017	-	1	1	1,2
2016	1	-	1	1,2
2015	-	1	1	1,2
2014	1	-	1	1,2
2008	2	-	2	2,5
Toplam	65	16	81	100

Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 2. Lisansüstü tezlerin türlerine ve yıllarına göre dağılımları

Tablo 2 ve **Grafik 2** incelendiğinde, araştırmada lisansüstü tezlerin, 2008-2024 yıllarını kapsadığı görülmektedir. Bu tezlerin 65’inin yüksek lisans, 16’sının ise doktora tezi olduğu tespit edilmiştir. En fazla tezin yapıldığı yılların, 20 lisansüstü tezi ile 2022 ve 2023 yılları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler ışığında 2009-2010-2011-2012 ve 2013 yıllarında, Türkiye’de P4C’ye yönelik tez yapılmadığı belirlenmiş olup tablo ve grafiğe bakıldığında 2019 ve sonrasında P4C’ye yönelik tezlerde artış olduğu gözlenmiştir.

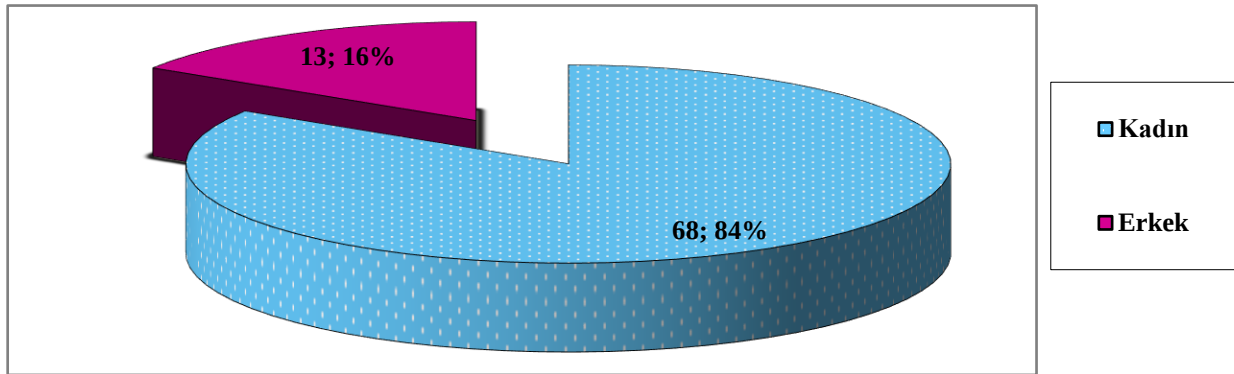
3. Üçüncü Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde *“Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerde araştırmacıların cinsiyet dağılımları nasıldır?”* sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “kadın” ve “erkek” araştırmacı açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları **“Tablo 3”** ve **“Grafik 3”** aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 3.

Lisansüstü tezlerin araştırmacı cinsiyetine göre dağılımları

Araştırmacının Cinsiyeti	Yüksek Lisans (f)	Yüksek Lisans (%)	Doktora (f)	Doktora (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
Kadın	55	68	13	16	68	84
Erkek	10	12	3	4	13	16
Toplam	65	80	16	20	81	100

Grafik 3. Lisansüstü tezlerin araştırmacı cinsiyetine göre dağılımları

Tablo 3 ve **Grafik 3** incelendiğinde, araştırmadaki lisansüstü tezlerin % 84’ü - 68’i kadın araştırmacı ve % 16’sı - 13’ünün ise erkek araştırmacı tarafından yapıldığı görülmektedir. Araştırmada tezlerden, % 80’ini yüksek lisans tezleri, % 20’sini ise doktora tezleri meydana getirmektedir. Yüksek lisans tezlerinin 55’i kadın, 10’u erkek araştırmacı tarafından yapılmışken; doktora tezlerinin 13’ü kadın, 3’ü erkek araştırmacı tarafından yapılmıştır.

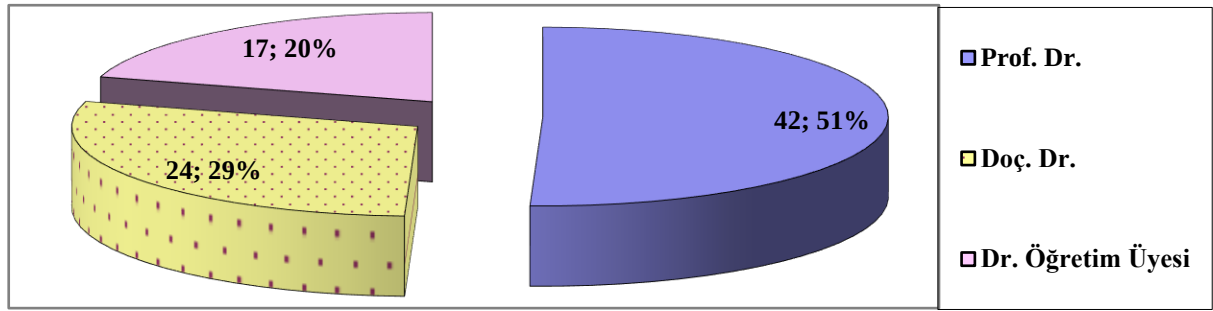
4. Dördüncü Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde *“Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin danışman dağılımları nasıldır?”* sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “Prof. Dr.”, “Doç. Dr.” ve “Dr. Öğretim Üyesi / Yrd. Doç. Dr.” danışman ünvanları açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları **“Tablo 4”** ve **“Grafik 4”** aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 4.

Lisansüstü tezlerin danışman ünvanlarına göre dağılımları

Danışman Ünvan	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	Toplam (%)
Prof. Dr.	30	12	42	51
Doç. Dr.*	21	3	24	29
Dr. Öğretim Üyesi* / Yrd. Doç. Dr.	15	2	17	20
Toplam	66	17	83	100

Grafik 4. Lisansüstü tezlerin danışman ünvanlarına göre dağılımları

Tablo 4 ve **Grafik 4** incelendiğinde, araştırmadaki Prof. Dr. danışmanlığındaki 42 tezin 30'u yüksek lisans, 12'si doktora tezi; Doç. Dr. danışmanlığındaki 23 tezin 21'i yüksek lisans (1 tez 2 danışmanlı), 3'ü doktora tezi ve Dr. Öğr. Üyesi danışmanlığındaki 17 tezin 15'i yüksek lisans, 2'i doktora tezi olarak gerçekleştirilmiştir. Tezlerden sadece 2'si çift danışman (Prof. Dr. danışmanlığının yanında 2. danışman olarak Dr. Öğretim Üyesi* ve Doç. Dr. danışmanlığının yanında 2. danışman olarak Doç. Dr.*) ile yürütülmüştür.

5. Beşinci Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde *“Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelerin dağılımları nasıldır?”* sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “tezin yapıldığı üniversite” açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları **“Tablo 5”** aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 5.

Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımları

Sıra	Tezin Yapıldığı Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	f
1.	İstanbul Aydın Üniversitesi	6	-	6
2.	Hacettepe Üniversitesi	4	1	5
3.	Ege Üniversitesi	4	-	4
4.	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	-	3
8.	Necmettin Erbakan Üniversitesi	3	-	3
5.	Gazi Üniversitesi	2	1	3
6.	Marmara Üniversitesi	2	1	3
7.	Ankara Üniversitesi	2	1	3
9.	Pamukkale Üniversitesi	2	-	2
10.	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	-	2
11.	Elazığ Fırat Üniversitesi	2	-	2
12.	Mersin Üniversitesi	2	-	2
13.	Anadolu Üniversitesi	1	1	2
14.	Sakarya Üniversitesi	1	1	2

Tablo 5 devamı...

Sıra	Tezin Yapıldığı Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	f
15.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1	1	2
16.	Bursa Uludağ Üniversitesi	1	1	2
17.	Çukurova Üniversitesi	1	1	2
18.	Erciyes Üniversitesi	1	-	1
19.	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1	-	1
20.	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	-	1
21.	Üsküdar Üniversitesi	1	-	1
22.	Amasya Üniversitesi	1	-	1
23.	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	-	1
24.	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	-	1
25.	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	-	1
26.	İbn Haldun Üniversitesi	1	-	1
27.	Düzce Üniversitesi	1	-	1
28.	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	-	1
29.	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	-	1
30.	KTO Karatay Üniversitesi	1	-	1
31.	Bahçeşehir Üniversitesi	1	-	1
32.	Akdeniz Üniversitesi	1	-	1
33.	Dokuz Eylül Üniversitesi	1	-	1
34.	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	-	1
35.	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	1	-	1
36.	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	-	1
37.	İzmir Demokrasi Üniversitesi	1	-	1
38.	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	-	1
39.	Boğaziçi Üniversitesi	1	-	1
40.	Okan Üniversitesi	1	-	1
41.	Mustafa Kemal Üniversitesi	1	-	1
42.	Hakkari Üniversitesi	1	-	1
43.	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	-	1
44.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	-	1	1
45.	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	-	1	1
46.	Trabzon Üniversitesi	-	1	1

Tablo 5 devamı...

Sıra	Tezin Yapıldığı Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	f
47.	İnönü Üniversitesi	-	1	1
48.	Yıldız Teknik Üniversitesi	-	1	1
49.	Maltepe Üniversitesi	-	1	1
50.	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	-	1	1
Toplam		65	16	81

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmadaki 81 lisansüstü tez 50 farklı üniversite tarafından yapılmıştır. En fazla tez, 6 tez ile İstanbul Aydın Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Hacettepe Üniversitesi (5), Ege Üniversitesi (4), Gazi Üniversitesi (3), Burdur Mehmet Akif Üniversitesi (3) - Marmara Üniversitesi (3) - Ankara Üniversitesi (3) olduğu sonucuna erişilmiştir. 65 yüksek lisans tezi 43 farklı üniversite tarafından tamamlanmış olup, 16 doktora tezi ise 16 farklı üniversite tarafından gerçekleştirilmiştir.

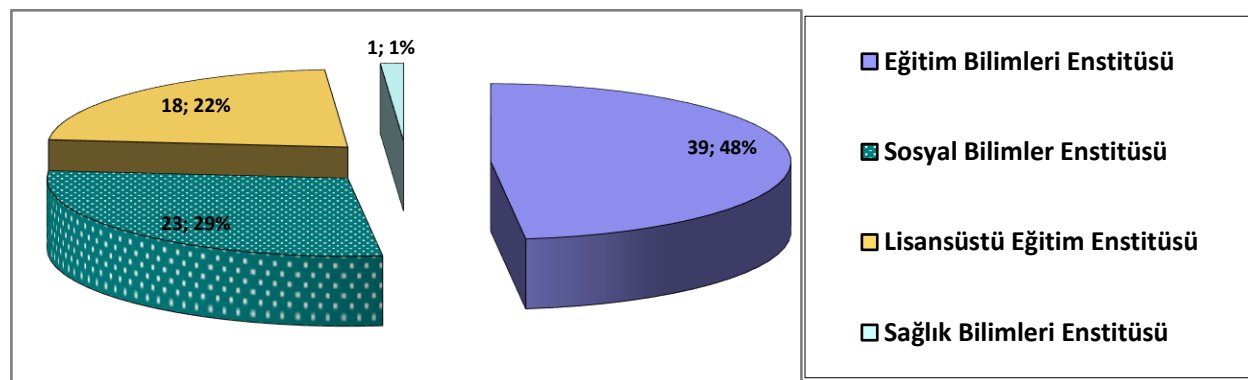
6. Altıncı Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde *“Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitülerin dağılımları nasıldır?”* sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “tezin yapıldığı üniversite” açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları **“Tablo 6”** ve **“Grafik 5”** aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 6.

Lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitüye göre dağılımları

Sıra	Tezin Yapıldığı Enstitü	Yüksek Lisans	Doktora	f
1.	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	33	6	39
2.	Sosyal Bilimler Enstitüsü	18	5	23
3.	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	14	4	18
4.	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	-	1	1
Toplam		65	16	81

Grafik 5. Lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitüye göre dağılımları

Tablo 6 ve **Grafik 5** incelendiğinde, “Eğitim Bilimleri Enstitüsü” tarafından yapılan 39 tezin 33’ü yüksek lisans, 6’sı doktora tezi; “Sosyal Bilimler Enstitüsü” tarafından yapılan 23 tezin 18’i yüksek lisans, 5’i doktora tezi; “Lisansüstü Eğitim Enstitüsü” tarafından yapılan 18 tezin 14’ü yüksek lisans, 4’ü doktora tezi ve 1 doktora tezinin ise “Sağlık Bilimleri Enstitüsü” tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

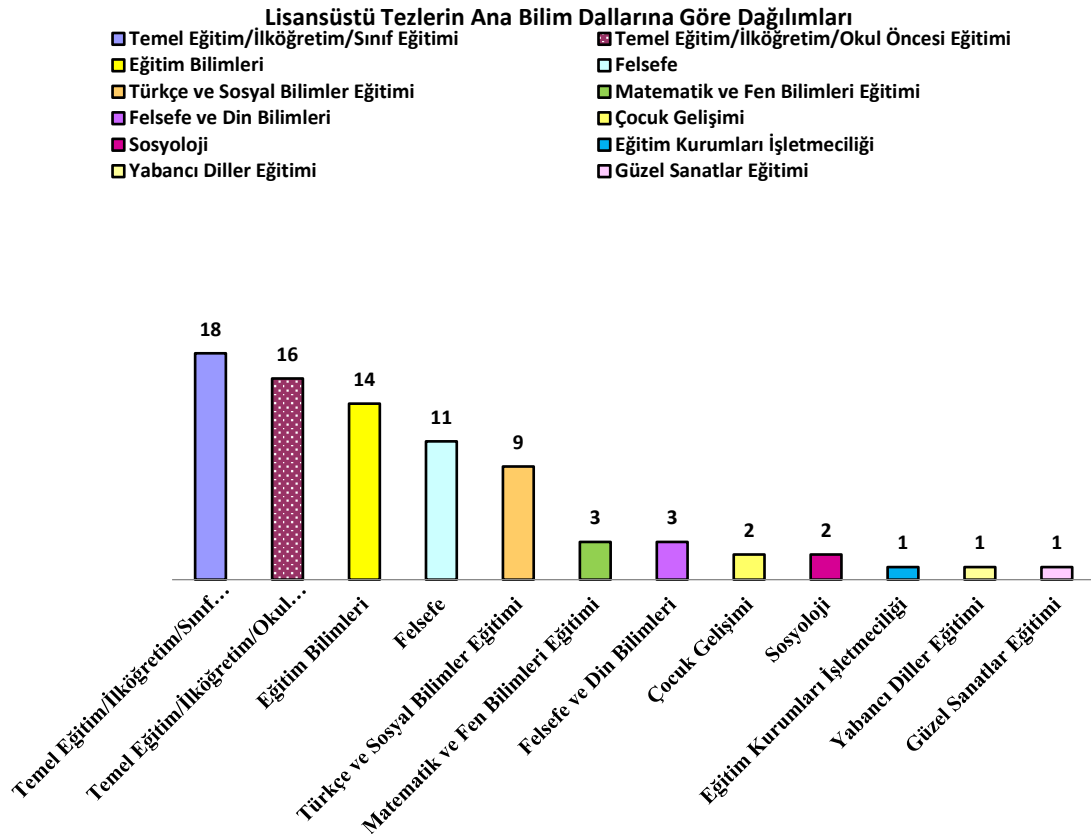
7. Yedinci Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde “*Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin ilgili ana bilim dallarının dağılımları nasıldır?*” sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “tezin yapıldığı ana bilim dalı” açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları “**Tablo 7**” ve “**Grafik 6**” aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 7.

Lisansüstü tezlerin yapıldığı ana bilim dallarına göre dağılımları

Sıra	Tezin Yapıldığı Ana Bilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	f
1.	Temel Eğitim/İlköğretim/Sınıf Eğitimi	13	5	18
2.	Temel Eğitim/İlköğretim/Okul Öncesi Eğitimi	14	2	16
3.	Eğitim Bilimleri	13	1	14
4.	Felsefe	8	3	11
5.	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	7	2	9
6.	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi	3	-	3
7.	Felsefe ve Din Bilimleri	2	1	3
8.	Çocuk Gelişimi	1	1	2
9.	Sosyoloji	1	1	2
10.	Eğitim Kurumları İşletmeciliği	1	-	1
11.	Yabancı Diller Eğitimi	1	-	1
12.	Güzel Sanatlar Eğitimi	1	-	1
Toplam		65	16	81

Grafik 6. Lisansüstü tezlerin yapıldığı ana bilim dallarına göre dağılımları

Tablo 7 ve **Grafik 6** incelendiğinde, Temel Eğitim/İlköğretim (Sınıf Eğitimi-18/Okul Öncesi Eğitimi-16) (34), Eğitim Bilimleri (14), Felsefe (11), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi (9), Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi (Fen Eğitimi-2/Mat. Eğitimi-1) (3), Felsefe ve Din Bilimleri (3), Çocuk Gelişimi (2), Sosyoloji (2), Eğitim Kurumları İşletmeciliği (1), Yabancı Diller Eğitimi (1) ve Güzel Sanatlar Eğitimi (1) olmak üzere 12 farklı ana bilim dalı tarafından yapılan lisansüstü tezlerden yüksek lisans tezleri 12 farklı ana bilim dalında, doktora tezleri ise 8 farklı ana bilim dalında gerçekleştirilmiştir. Temel Eğitim ana bilim dalında, Sınıf Eğitimi için yapılan tezlerden 13’i yüksek lisans, 5’i doktora olmak üzere toplam 14 tez çıkarılmıştır. İlköğretim ana bilim dalında, Sınıf Eğitimi için 2 yüksek lisans, 2 doktora tezi olmak üzere 4 tez çıkarılmıştır. Temel Eğitim ana bilim dalı tarafından, Okul Öncesi Eğitimi için yapılan tezlerden 10’u yüksek lisans, 1’i doktora olmak üzere toplam 11 tez çıkarılmıştır. İlköğretim ana bilim dalı tarafından, Okul Öncesi Eğitimi bilim dalı için sadece 2 yüksek lisans tezi çıkarılmıştır. Ayrıca Okul Öncesi Eğitimi ana bilim dalında 2 yüksek lisans, 1 doktora tezi olmak üzere toplam 3 tez çıkarılmıştır. Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ana bilim dalında tamamlanan 3 yüksek lisans tezinden 2’si Fen Eğitimi bilim dalında tamamlanmışken, 1’i Matematik Eğitimi tarafından tamamlanmıştır. Güzel Sanatlar Eğitimi ana bilim dalında tamamlanan 1 yüksek lisans tezinin ise Yaratıcı Drama bilim dalı tarafından çıkarıldığı tespit edilmiştir. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ana bilim dalında, Türkçe Eğitimi’nde 4’ü yüksek lisans 1’i doktora olmak üzere 5 tez yapılmıştır. Aynı ana bilim dalında Felsefe Grubu Eğitimi’nde 3 yüksek lisans tezi çıkarılmıştır. Sosyal Bilgiler Eğitimi’nde ise sadece 1 doktora tezinin tamamlandığı tespit edilmiştir, bu doğrultuda P4C’nin Sosyal Bilgiler alan çalışmaları için yeni bir kaynak niteliğinde olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

8. Sekizinci Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde *“Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin ilgili bilim dallarının dağılımları nasıldır?”* sorusuna yanıt aranmış ve bu alt problemin sonuçlarında ise “tezin yapıldığı bilim dalı” açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları **“Tablo 8”** ve **“Grafik 7”** aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 8.

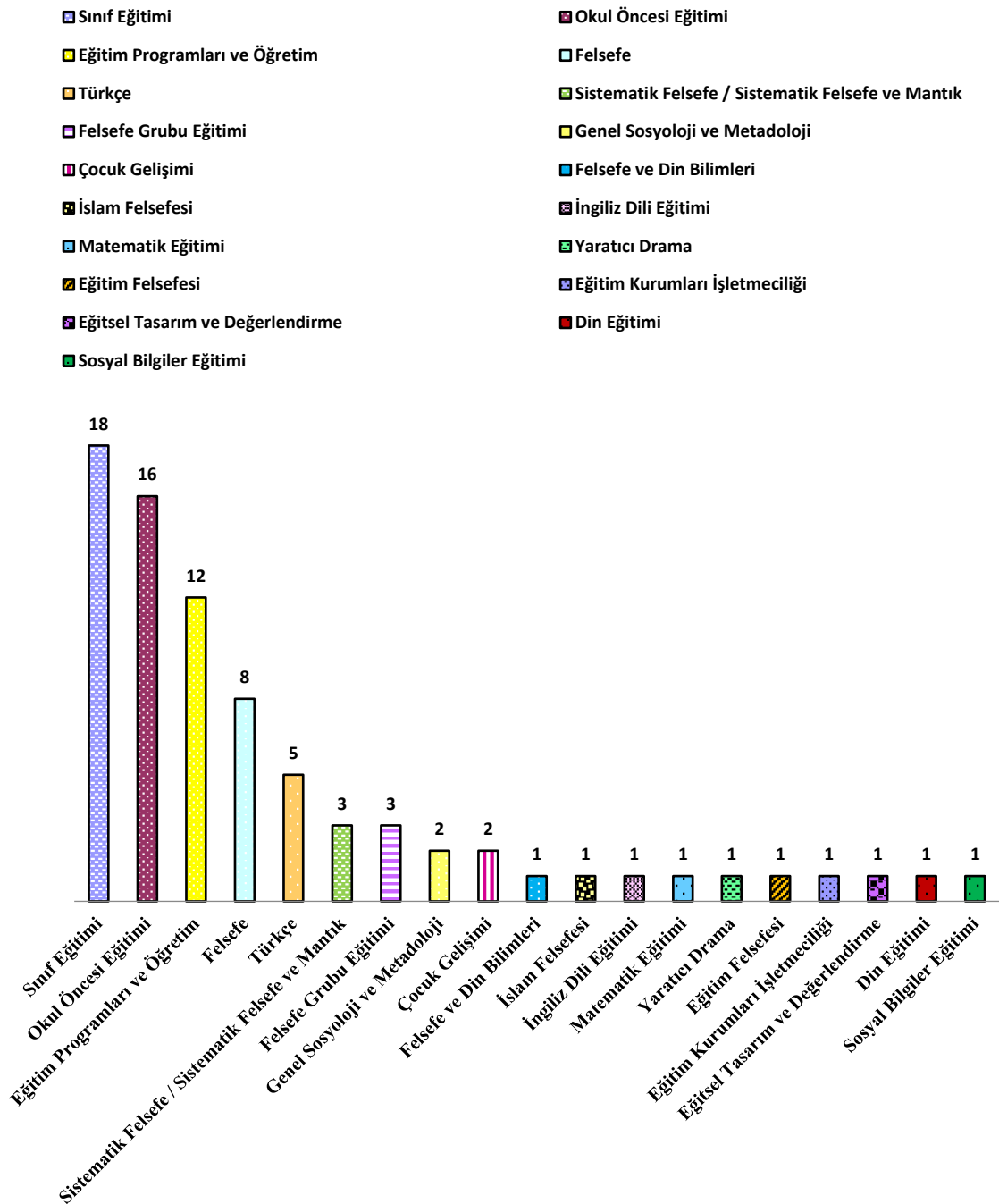
Lisansüstü tezlerin yapıldığı bilim dallarına göre dağılımları

Sıra	Tezin Yapıldığı Bilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	f
1.	Sınıf Eğitimi	13	5	18
2.	Okul Öncesi Eğitimi	14	2	16
3.	Eğitim Programları ve Öğretim	11	1	12
4.	Felsefe	5	3	8
5.	Türkçe	4	1	5
6.	Sistematik Felsefe / Sistematik Felsefe ve Mantık	3	-	3
7.	Felsefe Grubu Eğitimi	3	-	3
8.	Fen Bilgisi Eğitimi	2	-	2
9.	Genel Sosyoloji ve Metodoloji	1	1	2
10.	Çocuk Gelişimi	1	1	2
11.	Felsefe ve Din Bilimleri	1	-	1
12.	İslam Felsefesi	1	-	1
13.	İngiliz Dili Eğitimi	1	-	1
14.	Matematik Eğitimi	1	-	1
15.	Yaratıcı Drama	1	-	1

Tablo 8 devamı...

Sıra	Tezin Yapıldığı Bilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	f
16.	Eğitim Felsefesi	1	-	1
17.	Eğitim Kurumları İşletmeciliği	1	-	1
18.	Eğitsel Tasarım ve Değerlendirme	1	-	1
19.	Din Eğitimi	-	1	1
20.	Sosyal Bilgiler Eğitimi	-	1	1
Toplam		65	16	81

Lisansüstü Tezlerin Bilim Dallarına Göre Dağılımları

Grafik 7. Lisansüstü tezlerin yapıldığı bilim dallarına göre dağılımları

Tablo 8 ve **Grafik 7** incelendiğinde, Sınıf Eğitimi (18),Okul Öncesi Eğitimi (16), Eğitim Programları ve Öğretim (12), Felsefe (8), Türkçe (5), Sistematik Felsefe / Sistematik Felsefe ve Mantık (3), Felsefe Grubu Eğitimi (3), Fen Bilgisi Eğitimi (2), Genel Sosyoloji ve Metadoloji (2), Çocuk Gelişimi (2), Felsefe ve Din Bilimleri (1), İslam Felsefesi (1), İngiliz Dili Eğitimi (1), Matematik Eğitimi (1), Yaratıcı Drama (1), Eğitim Felsefesi (1), Eğitim Kurumları İşletmeciliği (1), Eğitsel Tasarım ve Değerlendirme (1), Din Eğitimi (1) ve Sosyal Bilgiler Eğitimi (1) olmak üzere 20 farklı bilim dalı tarafından yapılan lisansüstü tezlerden yüksek lisans tezleri 18 farklı bilim dalında, doktora tezleri ise 9 farklı bilim dalında gerçekleştirilmiştir.

9. Dokuzuncu Alt Problemin Bulguları

Araştırmanın ilgili alt probleminde *“Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımları nasıldır?”* sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin sonuçlarında ise “anahtar kelimeler” açısından elde edilen verilerin dağılımları **“Tablo 9”** aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 9.

Lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımları

Sıra	Anahtar Kelimeler	f
1.	Çocuklar için felsefe/Çocuklar için felsefe (P4C),	47
2.	Çocuklarla felsefe/Çocuklar ile felsefe,	18
3.	Okul öncesi eğitim/i,	16
4.	Felsefe,	12
5.	P4C/P4C (çocuklar için felsefe),	11
6.	Eleştirel düşünme,	10
7.	Düşünme eğitimi/Düşünme becerileri eğitimi,	6
8.	Düşünme becerisi/becerileri,	6
9.	Çocuklar için felsefe eğitimi,	5
10.	Felsefi düşünme/felsefece düşünme,	5
11.	Çocuk edebiyatı,	5
12.	Matthew Lipman/Lipman,	4
13.	Çocuklar için felsefe eğitimi programı,	4
14.	Yaratıcılık,	4
15.	Okul öncesi öğretmeni/Okul öncesi öğretmenleri,	4
16.	İlkokul,	4
17.	Eğitim,	4
18.	Çocuk,	4
19.	Eleştirel düşünme becerileri/Eleştirel düşünme becerisi,	4
20.	Felsefe eğitimi,	3
21.	Düşünme,	3
22.	Akıl yürütme,	3
23.	Epistemolojik inançlar/Epistemolojik inanç,	3
24.	Eylem araştırması,	3
25.	Sorgulama topluluğu,	3
26.	Felsefe/felsefi temelli öğretim,	2
27.	Felsefi sorgulama,	2
28.	Sorgulama,	2
29.	Üst düzey düşünme,	2
30.	İşbirlikli düşünme,	2
31.	Problem çözme,	2
32.	Eleştirel düşünme,	2
33.	Yaratıcı düşünme,	2
34.	Okul öncesi öğretmen adayları,	2
35.	Hayat bilgisi,	2
36.	Sosyal bilgiler,	2

Tablo 9 devamı...

Sıra	Anahtar Kelimeler	f
37.	Özel yetenekli öğrenci/ler,	2
38.	Fen eğitimi,	2
39.	John Dewey / Dewey,	2
40.	Nitelikli çocuk kitapları / Çocuk kitapları,	2
41.	Uzaktan eğitim / Çevrim içi eğitim,	2
42.	Çocukluk, çocuk ve felsefe, çocuklarla felsefe eğitimi, çocuklar için felsefe dersi, P4C eğitimi, toplulukla felsefe, düşünme eğitimi programları, felsefi sorgulama yoluyla eleştirel düşünme, sorgulamalı eğitim, eleştirel düşünme stratejileri, işbirliği, işbirliği becerileri, yaratıcı düşünme becerisi, özenli düşünme, problem çözme becerisi, sosyal problem çözme, hipotetik düşünme, kanıt kullanımı, bilimsel süreç becerileri, sosyal beceriler, dinleme becerileri, atılganlık becerileri, kendini kontrol becerileri, okuduğunu anlama becerisi, İngilizce konuşma becerisi, okuduğunu anlama, dinlediğini anlama, soru sorma, zihin kuramı, bilişsel alan, bilişsel/duyuşsal kapasite, duyuşsal alan, sosyal alan, öz farkındalık, sosyal farkındalık, Toulmin Argümantasyon Modeli, Demokratik Eğitim Modeli, yaratıcı drama, hikâyeler yoluyla düşünme, eğitim felsefesi, müfredat, MEB, öğretim programı, öğrenme, okul öncesi, okul öncesi öğretim programı, Türkçe öğretimi, Türkçe dersi, Fen, Fene yönelik tutum, Felsefi tutum, Matematik eğitimi, Matematik ve Felsefe, İnformel Mantık, Hayat Bilgisi dersi, Din eğitimi, dini düşünce gelişimi, ahlaki gelişim, mesleki gelişim, Erken Çocuklukta Gelişim, pedagojik alan bilgisi, ihtiyaç analizi, içerik analizi, fenomenoloji, öğretmen eğitimi, öğretmen görüşleri, sınıf öğretmeni, üstün yetenekli, özel yetenek, destek eğitim odası, çocukluk sosyolojisi, çevrimiçi çocukluk, akran kültürleri, lise öğrencileri, üçüncü sınıf, birleştirilmiş sınıf, BİLSEM, bilimin doğası, Thomas E. Jackson, Jackson Konsepti, Ibn Tufeyl, Mustafa Ruhi Şirin, yetkin aktör, insan, merak, ilişkisellik, döngüsellik, özgürlük, ciddiyet, bilişsel farkındalık, bireysel farklılık, adil ölçü, hayvan hakları, yapabilirlikler, hayal gücü, ahlaki ve sosyal kural algısı, oyun, PYP, dijital teknoloji, dijital yetkinlik, çocuk edebiyatı kitapları, çocuk hikâyeleri, alegorik hikâye, dijital öyküleme, öyküleştirme, çizgi film, söylem, metin işleme süreci, sözlü iletişim, bilgiyi organize etme, transfer, epistemoloji, diyalog.	1 (107 kavram)
Toplam		430

Tablo 9 incelendiğinde, “Çocuklar için felsefe (P4C)/Çocuklar için felsefe (47)”, “Çocuklar ile felsefe/Çocuklarla felsefe (18)”, “Okul Öncesi Eğitim/i (16)”, “felsefe (12)”, “P4C/P4C (çocuklar için felsefe) (11)”, “eleştirel düşünme (10)”, “düşünme eğitimi/düşünme becerileri eğitimi (6)”, “düşünme becerisi/becerileri (6)”, “çocuklar için felsefe eğitimi (5)”, “felsefi düşünme/felsefece düşünme (5)”, “çocuk edebiyatı (5)”, “Matthew Lipman/Lipman (4)”, “çocuklar için felsefe eğitimi programı (4)”, “yaratıcılık (4)”, “okul öncesi öğretmeni/okul öncesi öğretmenleri (4)”, “ilkokul (4)”, “eğitim (4)”, “çocuk (4)”, “eleştirel düşünme becerileri/eleştirel düşünme becerisi (4)”, “felsefe eğitimi (3)”, “düşünme (3)”, “akıl yürütme (3)”, “epistemolojik inançlar/epistemolojik inanç (3)”, “eylem araştırması (3)”, “sorgulama topluluğu (2)”, “felsefe temelli öğretim/felsefi temelli öğretim (2)”, “felsefi sorgulama (2)”, “sorgulama (2)”, “üst düzey düşünme (2)”, “işbirlikli düşünme (2)”, “problem çözme (2)”, “eleştirel düşünme (2)”, “yaratıcı düşünme (2)”, “okul öncesi öğretmen adayları (2)”, “Hayat bilgisi (2)”, “Sosyal bilgiler (2)”, “özel yetenekli öğrenci/ler (2)” ve “Fen eğitimi (2)”, “John Dewey/Dewey (2)”, “nitelikli çocuk kitapları/çocuk kitapları (2)”, “uzaktan eğitim/çevrim içi eğitim (2)” vs. gibi toplamda 430 olmak üzere, 153 farklı anahtar kelimenin lisansüstü tezlerde yer aldığı belirlenmiştir.

10. Onuncu Alt Problemin Bulguları

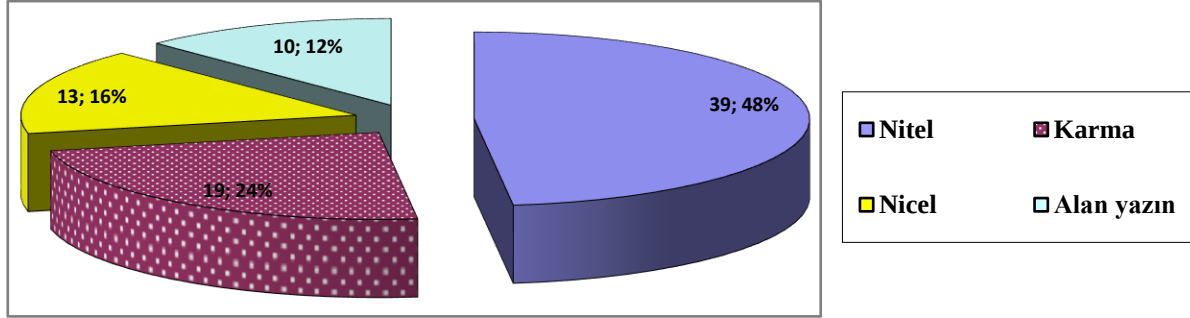
Araştırmanın ilgili alt probleminde “*Türkiye’de yapılmış P4C’ye yönelik lisansüstü tezlerin araştırma türlerine göre dağılımları nasıldır?*” sorusuna yanıtlar aranmıştır. Bu alt problemin

sonuçlarında ise “tezin yapıldığı üniversite” açısından elde edilen verilerin “yüksek lisans” ve “doktora” tezine göre dağılımları “**Tablo 10**” ve “**Grafik 8**” aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 10.

Lisansüstü tezlerin araştırma türlerine göre dağılımları

Tezin Araştırma Türü	Yüksek Lisans	Doktora	f	%
Nitel yöntem	30	9	39	48
Karma yöntem	15	4	19	24
Nicel yöntem	11	2	13	16
Alan yazın	9	1	10	12
Toplam	65	16	81	100

Grafik 8. Lisansüstü tezlerin araştırma türlerine göre dağılımları

Tablo 10 ve **Grafik 8** incelendiğinde, yüksek lisans tezlerinin 30’u nitel, 15’i karma, 11’nicel ve 9’u alan yazın araştırması olarak yapılmışken; doktora tezlerinin 9’u nitel, 4’ü karma, 2’si nicel ve 1’i alan yazın araştırması olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadaki tezlerin % 48’ini 39 tez ile nitel araştırma, % 24’ünü 19 tez ile karma yöntem, % 16’sını 13 tez ile nicel araştırma ve % 12’sini ise 10 tez ile alan yazın araştırmaları meydana getirmektedir.

Türkiye’deki Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Konulu Lisansüstü Tezler Bibliyografyası (2008-2024)

İnternet veri tabanında lisansüstü tezlere ulaşabilmek amacıyla YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi internet veri tabanının ana sayfasında (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp?yer=alan>) “tarama terimi giriniz” kısmına “P4C”, “çocuklarla felsefe” ve “çocuklar için felsefe” anahtar kelimeleri girilmiştir. Sonrasında “aranacak alan, izin durumu ve tez türü” kısmında yer alan “tümü” seçeneği seçilerek “bul” sekmesinden arama gerçekleştirilmiştir. Bunun neticesinde de YÖK’ün internet veri tabanında P4C’ye yönelik 81 lisansüstü tez bulgusuna ulaşılmıştır. İnternet veri tabanı içerisinde karşılaşılan lisansüstü tezler soyadlarına göre alfabetik olarak sıraya konulmuştur. Tezlerin numaralandırılarak sıralandırılmasına “**Türkiye’deki Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Konulu Lisansüstü Tezler Bibliyografyası (2008-2024)**” başlığı altında yer verilmiştir. Tezlerin bibliyografyasının örnek sıralaması ise aşağıdaki şekildedir:

- Soyad, İsmi Baş Harfi. (Tez Tarihi). Tezin Adı (Tez Türü). Üniversitenin Adı Tezin Yapıldığı Enstitü, Şehir.

a. Doktora Tezleri

2024

1. Yıldız, N. (2024). Okul Öncesi Eğitimde Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
2. Sel Odabaş, S. (2024). Ahlaki Eylemin Canlılığına Dair Teorik ve Pratik Soruşturma: Aristoteles, Martha Nussbaum, Matthew Lipman (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

2023

3. Kelleci, D. (2023). İlkokul Öğrencilerinin Felsefi Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

4. Ünal, A. (2023). Matthew Lipman'da Çocukların Düşünsel Gelişiminde Felsefenin Kritik Rolü (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
2022
5. Akan, R. (2022). Hayat Bilgisi Öğretiminde Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaratıcı Düşünme Becerisi Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
6. Akıncı Demirbaş, E. (2022). Çocuklar İçin Felsefe Yaklaşımına Dayalı Eğitimin 60-72 Aylık Çocukların Erken Düşünme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
7. Özcan, S. (2022). Felsefi Temelli (P4C) Soru Sorma Öğretiminin Özel Yetenekli ve Olağan Gelişim Gösteren Öğrencilerin Anlama Becerileri İle Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
8. Su, M. (2022). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminin Dini Düşünce Gelişimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
2020
9. Demiral, S. (2020). Çocuklarla Evrensel Öğrenme: Çevrimiçi Çocuklukta Özneleşme Mekanizmaları (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
10. Kaya, N. B. (2020). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Çocuklar İçin Felsefe: Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
11. Yüceer, D. (2020). Erken Çocukluk Döneminde Düşünme ve Felsefe Eğitimi: Çocuklar Sorguluyor (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
2019
12. Boyraz, C. (2019). İlkokulda Çocuklarla Felsefe Uygulamaları: Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
13. Sormaz Ögüt, F. (2019). Felsefi Düşünmenin Önemi ve Çocuklar İçin Felsefe (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
2018
14. Dirican, R. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Felsefe Eğitimi Etkinliklerinin Çocukların Felsefi Tutum ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
2017
15. Taş, I. (2017). Çocuklar İçin Felsefe Eğitim Programı'nın 48-72 Aylık Çocukların Zihin Kuramı ve Yaratıcılıklarına Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
2015
16. Akkocaoğlu Çayır, N. (2015). Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Üzerine Nitel Bir Araştırma (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

b. Yüksek Lisans Tezleri

2024

1. Aksoy, M. (2024). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaklaşımının İlkokul Öğrencilerinin Fene Karşı Tutum ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
2. Aydoğan, B. (2024). Çevrim İçi Uygulanan Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminin Öğrenenlerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Deneyimlerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
3. Barışan, M. (2024). John Dewey'in Eğitim Anlayışı ve Çocuklar İçin Felsefe (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

4. Çiner, H. (2024). Çocuk Kitapları Aracılığıyla Ortaokul Öğrencilerinin Hayvan Haklarıyla İlgili Farkındalıkları Üzerine Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
5. Dal, H. B. (2024). Çocuklar İçin Felsefe Yaklaşımına Göre İşlenen Türkçe Metinleri İle Eleştirel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
6. Demir, A. (2024). İnformel Mantık Bağlamında P4C (Çocuklar İçin Felsefe) Metodu Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hakkâri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hakkâri.
7. Sevimli, Ö. (2024). Çocukları İçin Felsefe Bağlamında Mustafa Ruhi Şirin'in Bazı Eserlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

2023

8. Şahin, D. (2023). Çocuklar İçin Felsefe Pedagojisinin Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
9. Özkılıç, G. E. (2023). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminin Bilişsel Farkındalığa ve Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi: Karma Yöntem Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
10. Erkol, E. D. (2023). Okul Öncesinde Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Uygulamalarının Öğretmen ve Akademisyen Görüşlerine Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
11. Aslan, A. (2023). Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocuklar İçin Felsefe Programlarına Yönelik Mesleki Gelişim İhtiyaçlarının Analizi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
12. Ulucan, S. (2023). Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinin Öğrenenlerin Deneyimlerine ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi: Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
13. Sarıkaya Tezcan, A. (2023). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Temelli Kitaplarla Yürütülen Uygulamaların İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
14. Durgu Gündüz, E. (2023). P4C Yöntemi İle Yetişkinlerle Varoluş Üzerine Düşünme: "Çocuk, Köstebek, Tilki ve At" Kitabı Üzerine Bir İnceleme (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
15. Kuşcu, Ş. (2023). Felsefi Kavramlar ve Çocuklar İçin Felsefe (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
16. Sezer, Ş. (2023). Birleştirilmiş Sınıflarda Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Uygulamaları: Bir Durum Çalışması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
17. Karabatak Yılmaz, N. (2023). Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programı'nın (P4C) Ortaokul Öğrencilerinin Sözlü İletişim Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
18. Kazdal, İ. G. (2023). Paydaş Görüşlerine Göre İlkokul 4. Sınıf Çocuklar İçin Felsefe Dersi Öğretim Programının Özellikleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
19. Ünal, Ü. (2023). Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinin Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Algıları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
20. Akar, D. (2023). Özel Yetenekli Öğrencilerin Destek Eğitiminde Yürütülen Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerine Yönelik Deneyimleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
21. Orak, N. (2023). Çocukluk Çalışmaları Üzerine Eleştirel Bir Soruşturma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
22. Temiz, M. (2023). Çocuk ve Felsefe (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

23. Demirel Mıstak, F. (2023). İnsan Felsefesindeki Alegorik Hikaye Geleneğinin Çocuklarla Felsefe (P4C) Uygulamalarında Kullanımı Hayy. B. Yaksan Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
24. Kıraz, O. (2023). İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
25. Karaboğa, İ. (2023). Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dinleme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.

2022

26. Kulkul, Y. (2022). İlkokul Üçüncü Sınıf Müfredatının Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Metoduna Göre İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
27. Acar, F. (2022). Enhancing Critical Thinking and English Speaking Skills of Gifted Students Through "Philosophy for Children (P4C) Approach" in an EFL Context (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
28. Korla Öztürk, A. (2022). Çocuklar İçin Felsefe Programının 10. Sınıf Öğrencilerinde Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce.
29. Altunsöz, F. (2022). Çocuklar İçin Felsefe Programının Uygulanmasının Önemi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
30. Gürdal, G. (2022). Çocuklar İçin Felsefe Eğitiminde Hipotetik Düşünme Yönteminin İlkokul BİLSEM Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
31. Özdemir, B. (2022). Çocuklar İçin Felsefe Kitaplarının Nitelikli Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler Bakımından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
32. Canbaz, Ç. (2022). Oyun Yoluyla Çocuklar İçin Felsefenin Kavramsal Temelleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
33. Atar, Ö. (2022). Okul Öncesi Eğitimde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuklar İçin Felsefe Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
34. Budak Durmuş, F. (2022). Çocuklarla Felsefe Konusunda Türkiye'de Yapılmış Akademik Çalışmaların İçerik Analizi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
35. Karagöz, S. (2022). Çocuklarla Felsefe Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Akıl Yürütme Örüntüleri ve Kanıt Kullanımları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
36. Davan, Z. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklarla Felsefe Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
37. Karasular, S. (2022). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuklarla Felsefe Etkinlikleri Sırasındaki Akıl Yürütme Örüntülerinin İncelenmesi: Epistemolojik İnançların Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
38. Opak, B. (2022). Düşünme Becerileri ve Çocuklarla Felsefe (P4C) Temelli Öğretmen Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Epistemolojik İnanç ve Öğretim Pedagojileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
39. Alabaz, B. (2022). Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Üzerine (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
40. Karaçelik, E. (2022). Çocuk Felsefesi Temelli Dijital Öykülemenin 6 Yaş Çocuklarının Yaratıcı ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.

41. Çakır Kaytancı, M. (2022). Felsefi Bir Öğrenme Ortamı Olarak Matthew Lipman'ın Sorgulama Topluluğu (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

2021

42. Turhan, A. (2021). Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programının 3. Sınıf Uygulaması: Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
43. Kayaalp, M. (2021). İlkokul 2. Sınıf Türkçe Dersinde Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Uygulamaları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
44. Daşdelen, K. (2021). Dördüncü Sınıf Öğrencilerinde Çocuklar İçin Felsefe Eğitimine Yönelik Eleştirel Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
45. Canbaz Altunsoy, B. (2021). Çıtır Çıtır Felsefe Kitap Serisinin Eleştirel Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
46. Kabil, G. (2021). Çocuklarla Felsefe Eğitici Eğitimi Alan ve Almayan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Düşünme Becerileri Eğitimine Yönelik Pedagojik Alan Bilgilerinin Karşılaştırılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
47. Çakmak, R. Y. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklarla Felsefe Eğitim Programına İlişkin Görüşleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
48. Türitoğlu, G. (2021). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Çocuklarla Felsefe Öğretimine İlişkin Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
49. Erdemir, T. (2021). Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Kitaplarının Eleştirel Düşünmeye Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
50. Uçar, O. (2021). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Bağlamında Cartoon Network Çizgi Filmlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
51. Kaya, S. (2021). Felsefe Eğitiminin Matematik Başarısı Üzerindeki Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
52. Ünal, S. (2021). Çocuklarla ve Yetişkinlerle Felsefe Düşünme Yöntemlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

2020

53. Türksöy, N. (2020). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Bilimsel Sorgulamaya Yönelik Görüşlerine ve Eleştirel Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı: Bir Karma Yöntem Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antalya.
54. Aslan, Y. (2020). Çocuk Edebiyatında "Çocuk Felsefesi"Ne Jackson Konsepti Açısından Bir Yaklaşım (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
55. Koyuncu, E. D. (2020). Investigating the Wiews of Preschool Teachers Regarding Philosophy with Children Through PWC Experience (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
56. Pekkarakaş, E. (2020). Okul Öncesi Eğitim Döneminde Çocuklar İçin Felsefe Eğitiminin Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

2019

57. Işıklar, S. (2019). Çocuklar İçin Felsefe Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocuklarda Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
58. Karasu, F. Z. (2019). İlkokul Çocukları İle Felsefe Yapmak Üzerine Nitel Bir Araştırma: Dördüncü Sınıf Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

59. Güven, B. (2019). Çocuklarla Yapılan Felsefe Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
60. Günhan Altıparmak, İ. (2019). The Role and Significance of Curiosity in Philosophy for Children (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. **2018**
61. Erdoğan, P. (2018). Çocuklarla Felsefe Yaklaşımının Düşünsel, Tarihi ve Sosyal Temelleri Üzerine Bir İnceleme (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. **2016**
62. Şavşet, S. (2016). Sorgulama Tabanlı Eklektik Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. **2014**
63. Kurşunlu, E. (2014). Okul Öncesi Eğitim Programının Düşünme Becerileri Öğretimi Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. **2008**
64. Okur, M. (2008). Çocuklar İçin Felsefe Eğitim Programının Altı Yaş Grubu Çocuklarının, Atılğanlık, İşbirliği ve Kendini Kontrol Sosyal Becerileri Üzerindeki Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
65. Mazi, A. (2008). Hikâyeler Yoluyla Düşünmenin İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Okuduğunu ve Dinlediğini Anlamaya Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, Türkiye’de P4C konulu lisansüstü tezlerin bibliyografyasının oluşturulmasını ve bibliyometrik analizlerinin yapılmasını kapsamaktadır. İnternet veri tabanında lisansüstü tezlere ulaşabilmek amacıyla YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi internet veri tabanının ana sayfasında (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>) yer alan “tarama terimi giriniz” kısmına “P4C”, “çocuklarla felsefe” ve “çocuklar için felsefe” anahtar kelimeleri girilmiştir. Sonrasında “aranacak alan, izin durumu ve tez türü” kısmında yer alan “tümü” seçeneği seçilerek “bul” sekmesinden arama gerçekleştirilmiştir. Bunun neticesinde de internet veri tabanında P4C’ye yönelik 81 lisansüstü tez bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada yer alan tezlerin tamamına ilgili veri tabanından direkt erişilmiştir.

Araştırmada, 65 yüksek lisans, 16 doktora tezi, toplamda ise 81 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Tezlerin, 2008-2024 yıllarını kapsadığı, en fazla tezin yapıldığı yılların, 20 lisansüstü tezi ile 2022 ve 2023 yılları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2009-2010-2011-2012 ve 2013 yıllarında ise Türkiye’de P4C’ye yönelik tez yapılmadığı belirlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinin 55’i kadın, 10’u erkek araştırmacı tarafından yapılmışken; doktora tezlerinin 13’ü kadın, 3’ü erkek araştırmacı tarafından yapılmıştır. Prof. Dr. danışmanlığındaki 42 tezin 30’u yüksek lisans, 12’si doktora tezi; Doç. Dr. danışmanlığındaki 23 tezin 21’i yüksek lisans (1 tez 2 danışmanlı), 3’ü doktora tezi ve Dr. Öğr. Üyesi danışmanlığındaki 17 tezin 15’i yüksek lisans, 2’si doktora tezi olarak gerçekleştirilmiştir. Tezlerden sadece 2’si çift danışman (Prof. Dr. danışmanlığının yanında 2. danışman olarak Dr. Öğretim Üyesi* ve Doç. Dr. danışmanlığının yanında 2. danışman olarak Doç. Dr.*) ile yürütülmüştür. Araştırmadaki 81 lisansüstü tez, 50 farklı üniversite tarafından yapılmıştır. En fazla tez 6 tez ile “İstanbul Aydın Üniversitesi” tarafından yapılmıştır. Enstitü bazında en fazla tezin “Eğitim Bilimleri Enstitüsü (39)” tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ana bilim dalı bazında ise en fazla tez “Temel Eğitim/İlköğretim (34) (Sınıf eğitimi – 18/Okul öncesi eğitimi – 16)” ana bilim dalında karşımıza çıkmaktadır. 12 farklı ana bilim dalı tarafından yapılan lisansüstü tezlerden yüksek lisans tezleri 12 farklı ana bilim dalında, doktora tezleri ise 8 farklı ana bilim dalında gerçekleştirilmiştir. “Sınıf eğitimi (18)” bilim dalında en çok tezin yapıldığı sonucuna ulaşılmış, 20 farklı bilim dalı tarafından yapılan lisansüstü tezlerden yüksek lisans tezleri 18 farklı bilim dalında, doktora tezleri ise 9 farklı bilim dalında gerçekleştirilmiştir. Anahtar kelimelerden en sık kullanılan “çocuklar için felsefe/çocuklar için felsefe (P4C) (47)” kavramı olarak belirlenmiş, ayrıca 153 farklı anahtar kelime, toplamda ise 430 anahtar kelimenin lisansüstü tezlerde yer aldığı görülmüştür. Son alt problemin

bulgularında ise tezlerin 39'unun nitel araştırma, 19'unun karma yöntem, 13'ünün nicel araştırma ve 10'unun ise alan yazın araştırması olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dirican (2024) 1975-2022 yıllarını kapsayan ilgili çalışmada 651 veri elde etmiş ve bu çalışmada çeşitli yönlerden veriler elde edilerek bibliyometrik analizler yapılmıştır. İlgili çalışmada en çok kullanılan anahtar kelimelerin sırasıyla “çocuklar için felsefe”, “çocuklar ile felsefe”, “eleştirel düşünme”, soruşturma”, “topluluk”, “beceriler”, “felsefe eğitimi”, “erken çocukluk”, methodoloji”, “müfredat” ve “öğretmen mesleki gelişimi” gibi kavramlar olduğundan bahsetmektedir. Bu çalışmadaki anahtar kelimelerin ise sırasıyla “çocuklar için felsefe (P4C)”, “çocuklar ile felsefe”, “Okul öncesi eğitim/i”, “felsefe”, “P4C/P4C (çocuklar için felsefe)”, “eleştirel düşünme”, “düşünme eğitimi/düşünme becerileri eğitimi”, “düşünme becerisi/becerileri”, “çocuklar için felsefe eğitimi”, ve “felsefi düşünme/felsefeye düşünme” gibi kavramların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lafcı Tor (2023), araştırmasındaki 31 çalışmadan 10 makaleden 5'inin karma yöntemle, 4'ünün nicel yöntemle, 1'inin ise nitel araştırma yöntemiyle yürütüldüğünü; 14 yüksek lisans tezinden 2'sinin karma, 8'inin nicel ve 4'ünün nitel araştırma yöntemiyle yapıldığı, doktora tezlerinden 4'ünün karma, 2'sinin niceliksel ve 2'sinin de nitel araştırma yöntemiyle yapıldığı sonucuna varmıştır. Bu çalışmada ise 65 yüksek lisans tezinden 30'u nitel, 15'i karma, 11'i nicel ve 9'u alan yazın araştırması olarak yapılmışken; 16 doktora tezinden 9'u nitel, 4'ü karma, 2'si nicel ve 1'i alan yazın araştırması olarak yapılmıştır. Bu çalışmada olduğu gibi Budak Durmuş ve Çalışkan'ın (2022) çalışmalarında da nitel çalışmaların ağırlıklı olduğu sonucuna erişilmiştir. Diğer çalışmalarla da desteklenen bu çalışma ile Türkiye'de son yıllarda ilgi gören bir model olan P4C üzerine yapılan tezlerin verilerinin derlenerek literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. İlgili araştırmalar ile desteklenen sonuçları sahip olan bu araştırmanın verilerinin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bilgiler ışığında aşağıdaki öneriler sunulmak istenmiştir:

- ✓ P4C bağlamında farklı bilim dallarında düşünme becerilerinin geliştirildiği çalışmalara yer verilebilir.
- ✓ P4C bağlamında fenomoloji (olgubilim) çalışmalarına yer verilebilir.
- ✓ P4C bağlamında çok yönlü değişkenlerin ölçüldüğü karma yöntem çalışmalarına yer verilebilir.
- ✓ P4C bağlamında farklı türde ölçekler geliştirilebilir.
- ✓ P4C bağlamında gözlem, görüşme ve deneyimlerin olduğu çalışmalara yer verilebilir.
- ✓ P4C bağlamında ilgi ve eğilimleri dikkate alan çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Farklı disiplinlerin programları ve ders kitapları bağlamında P4C'nin yerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ P4C bağlamında farklı disiplinlerin programları ve ders kitapları bağlamında bilgi, beceri, değer, tutum, kavram, eğilim ve bileşenler yönünden analizlerin yapıldığı çalışmalara yer verilebilir.
- ✓ Farklı disiplinlerin programları ve ders kitapları bağlamında P4C'nin yerine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akan, R. (2022). *Hayat Bilgisi Öğretiminde Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaratıcı Düşünme Becerisi Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bursa.
- Akıncı Demirbaş, E. (2022). *Çocuklar İçin Felsefe Yaklaşımına Dayalı Eğitimin 60-72 Aylık Çocukların Erken Düşünme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkocaoğlu Çayır, N. (2015). *Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Üzerine Nitel Bir Araştırma (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boyraz, C. (2019). *İlkokulda Çocuklarla Felsefe Uygulamaları: Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çiner, H. & Erginer, E. (2023). Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Üzerine Odaklanmış Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Analizi Üzerine Bir Sistematik Derleme. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı Özel Sayısı, 93-118.
- Daniel, M. F., & Auriac, E. (2011). Philosophy, Critical Thinking And Philosophy For Children. *Educational Philosophy and Theory*, 43(5), 415-435.

- Demiral, S. (2020). *Çocuklarla Evrensel Öğrenme: Çevrimiçi Çocuklukta Özneleşme Mekanizmaları (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dirican, R. (2018). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Felsefe Eğitimi Etkinliklerinin Çocukların Felsefi Tutum ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dirican, R. (2024). Çocuklar İçin Felsefenin Bibliyometrik Analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 771-800.
- Durmuş, F. B., & Çalışkan, M. (2022). Çocuklarla Felsefe Konusunda Türkiye’de Yapılmış Akademik Çalışmaların İçerik Analizi. *Felsefe Dünyası*, 2(76), 105-134.
- Kaya, N. B. (2020). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Çocuklar İçin Felsefe: Bir Eylem Araştırması (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kelleci, D. (2023). *İlkokul Öğrencilerinin Felsefi Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Kizel, A. (2016) Philosophy With Children as an Educational Platform For Selfdetermined Learning. *Cogent Education*, 3:1, 1-11, 1244026, DOI: 10.1080/2331186X.2016.1244026.
- Kurşunlu, E. (2014). *Okul Öncesi Eğitim Programının Düşünme Becerileri Öğretimi Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Lafcı-Tor, D. (2023), Türkiye’de Çocuklar için Felsefe (P4C) Uygulamalarına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi: Sistematiik Derleme. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22 (3), 703-740. DOI: 10.20981/kaygi.1347085
- Letseka, M. M. (2013). Understanding of African Philosophy Through Philosophy For Children (P4C). *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(14), 745-753.
- Lipman, M. (2017). *The Institute for the Advancement of Philosophy For Children (IAPC) program*. In Naji, S. & Hashim, R. (Eds.), In History, Theory and Practice of Philosophy For Children: International Perspectives (pp. 3-11). London: Routledge.
- Lipman, M., Sharp, A. M., & Oscanyan, F. S. (1980). *Philosophy in the Classroom*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Mazı, A. (2008). *Hikâyeler Yoluyla Düşünmenin İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Okuduğunu ve Dinlediğini Anlamaya Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Okur, M. (2008). *Çocuklar İçin Felsefe Eğitim Programının Altı Yaş Grubu Çocuklarının, Atılganlık, İşbirliği ve Kendini Kontrol Sosyal Becerileri Üzerindeki Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Özcan, S. (2022). *Felsefi Temelli (P4C) Soru Sorma Öğretiminin Özel Yetenekli ve Olağan Gelişim Gösteren Öğrencilerin Anlama Becerileri ile Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sel Odabaş, S. (2024). *Ahlaki Eylemin Canlılığına Dair Teorik ve Pratik Soruşturma: Aristoteles, Martha Nussbaum, Matthew Lipman (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Sormaz Ögüt, F. (2019). *Felsefi Düşünmenin Önemi ve Çocuklar İçin Felsefe (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Soysal, Y., & Pullu, A. (2020). Söylem-Biliş İlişkileri Bağlamında Çocuklar İçin Felsefe: Söylem Analizi Yaklaşımı. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 29-73.
- Su, M. (2022). *Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminin Dini Düşünce Gelişimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Şavşet, S. (2016). *Sorgulama Tabanlı Eklektik Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taş, I. (2017). *Çocuklar İçin Felsefe Eğitim Programı'nın 48-72 Aylık Çocukların Zihin Kuramı ve Yaratıcılıklarına Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Ünal, A. (2023). *Matthew Lipman'da Çocukların Düşünsel Gelişiminde Felsefenin Kritik Rolü (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Ünal, S. (2021). *Çocuklarla ve Yetişkinlerle Felsefeye Düşünme Yöntemlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Genişletilmiş Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. (2024). *Okul Öncesi Eğitimde Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde Sistematiik Derleme, Meta Değerlendirme ve Bibliyometrik Analizler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1457-1490.
- Yüceer, D. (2020). *Erken Çocukluk Döneminde Düşünme ve Felsefe Eğitimi: Çocuklar Sorguluyor (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.